

- Savlakova, N. M. (2010), "Time perspective of the person: a theoretical analysis of the problem" [Vremennaya perspektiva lichnosti: teoreticheskiy analiz problemy]. *Filosofiya i sotsialnyye nauky - Philosophy and social sciences*, No 3, p. 18 – 24.
- Syrzova, A. (2008), "Age dynamics of time personality orientations" [Vozrastnaya dinamika vremennykh orientatsiy lichnosti]. *Voprosy psikhologii – The Issues of Psychology*, No 2, p. 41 – 54.
- Virna, Zh. P. (2013), "Adaptive profile of life satisfaction person" [Adaptatsionnyy profil zadovolenosti zhyttem osobystosti]. *Problemy suchasnoyi psikhologii - Problems of modern psychology*, No. 2, p. 20 – 25.
- Zimbardo, P. G. And Boyd, J. N. (1999), "Putting time in perspective: A valid, reliable individual-differences metric", *Journal of Personal and Social Psychology*, No 77, p. 1271 – 1288.

УДК 159.954.4-053.4

І. М. Грузинська

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
ip_lysenkova@ukr.net

СТРУКТУРА ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті розглянуто й обґрунтовано актуальність зазначеної проблеми. Проаналізовано наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, що стосуються досліджень структури творчої уяви. Розроблено авторську модель структури творчої уяви, виділено її основні складові, критерії та показники.

Ключові слова: компонент, критерії, показники, творча уява, діагностування, старший дошкільний вік.

Аннотация. В статье рассмотрена и обоснована актуальность указанной проблемы. Проанализированы научные труды отечественных и зарубежных ученых, касающиеся исследований структуры творческого воображения. Разработана авторская модель структуры творческого воображения, выделены ее основные составляющие, критерии и показатели.

Ключевые слова: компонент, критерии, показатели, творческое воображение, старший дошкольный возраст.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку освіти характеризується віднесенням до її пріоритетних завдань формування інноваційної особистості, здатної до креативності, творчості, вміння ефективно діяти в соціумі та знаходити нестандартні шляхи вирішення різноманітних задач.

Психологічною основою креативності є творча уява. Саме тому аспект творчої уяви, який найбільш активно розвивається в старшому дошкільному віці, ми вбачаємо як передумову розвитку інноваційної особистості ХХІ століття.

Вихідною методологічною проблемою творчої уяви як в частині її діагностування, виявлення характерних особливостей, які можуть бути віднесеними до психологічних умов її формування та розвитку, так і в

розробці відповідних психологічних програм, спрямованих на забезпечення оптимального формування та розвитку творчої уяви в різних вікових групах, у тому числі і старших дошкільників, є науково обґрунтоване визначення та відбір критеріїв оцінювання ступеня розвитку вищезазначеної якості. Іншими словами, оцінка творчої уяви повинна бути комплексною та здійснюватися шляхом об'єднання показників творчої спрямованості на виконання завдання з показниками творчої оригінальності при його виконанні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на актуальність даної проблеми, велика кількість науковців зверталася до визначення критеріїв розвитку творчої уяви. Зокрема, В. А. Роменець до основних критеріїв відносить метафоричність, розробленість та індивідуалізованість образу уяви (Romancets, 2001). О. А. Голюк та Н. О. Пахальчук, аналізуючи досліджувану проблему, виділяють наступні критерії: особливості когнітивно-креативних якостей дитини; характер мотиваційно-ціннісних якостей дитини; специфіка прояву пізнавальної активності; творча позиція у сфері спілкування.

Розглядаючи творчу уяву як психологічно пізнавальний процес довільного створення суб'єктом нових образів, І. Г. Тітов виокремлює такі її критерії: 1) метафоричність образу; 2) розробленість образу; 3) індивідуалізованість образу (Titov, 2008).

Значна кількість експериментів, спрямованих на осмислення проблематики критеріальних показників сформованості та розвитку творчої уяви певною мірою відобразилася на результатах зазначених досліджень у вигляді різноплановості, різнохарактерності, а іноді і роз'єднаності відповідних наукових поглядів та теорій. Зокрема, І. М. Розет до високого рівня розвитку уяви дитини відносить можливість спостерігати образи, що створюються «немовби зі сторони»; О. М. Дяченко говорить про варіативність продуктів творчої уяви; С. Л. Рубінштейн зазначає, що головною ознакою високого рівня розвитку даного процесу є здатність до створення нових та оригінальних образів, можливість їх комбінування; на легкість асоціювання звертає увагу Е. А. Пармон; у дослідженнях вчених Дж. Гілфорда та Е. Торренса критеріями виступають ступінь гнучкості, деталізації створеного образу та його емоційне забарвлення. Про емоційний компонент творчої уяви, як критерій її розвитку, говорить у своїх дослідженнях А. В. Запорожець (1986), який розглядав розвиток особливої «емоційної» уяви як створення образу відповідно до можливої ситуації поведінки дитини. Е. В. Ільєнков до критеріїв розвитку творчої уяви вносить вміння маніпулювати образами, оскільки саме завдяки йому створюється новий оригінальний продукт (Ilyenkov, 1968).

Мета статті – теоретичне висвітлення дослідження даної проблеми та побудова авторської моделі структури творчої уяви.

Виклад основного матеріалу дослідження. У результаті огляду літератури було виявлено значну кількість запропонованих вченими критеріїв, які, однак, через слабку взаємопогоджуваність загальнотеоретичних та методичних установок не надають можливості до

об'єднання в єдину структуровану систему, що створює значні труднощі в підборі оптимальних критеріїв розвитку творчої уяви. Відсутня і цілісна класифікація цих критеріїв. Ми повністю погоджуємося з позицією Я. А. Пономарьова, який твердить про відсутність «надійних критеріїв для виявлення творчої діяльності від нетворчої» (Ponomarev, 1976). При цьому акцентуємо увагу на думці вченого, який твердить, що саме велика кількість пропонуєваних критеріїв свідчить про недостатню розробленість проблеми творчості.

Таким чином, до одного із **завдань** нашого дослідження, виходячи із особливостей його предмету, ми відносимо розроблення компонентів, критеріїв з показниками діагностики та розвитку творчої уяви. Розробляючи зазначені критерії, ми виходили з того, що вони мають бути співпорівнюваними, тобто співставлення окремих ознак творчої уяви між собою, своєрідним еталоном вираженості досліджуваної якості.

Відповідно, спираючись на результати теоретико-психологічного аналізу досліджуваної проблеми, узагальнивши показники, запропоновані різними вченими-психологами щодо оцінювання розвитку творчої уяви, а також керуючись теоретичними положеннями щодо властивостей уяви і особливостей її структурної організації, притаманних дітям старшого дошкільного віку, нами було визначено компоненти, критерії та показники розвитку творчої уяви старших дошкільників.

На рисунку 1 представлена гіпотетична схема компонентів, критеріїв та показників творчої уяви дітей старшого дошкільного віку. Запропонована система критеріїв може бути використана в якості базової для формування системи методів діагностики та організованого розвитку творчої уяви дошкільників.

Рис. 1. Компоненти, критерії та показники творчої уяви дітей старшого дошкільного віку

Вважаємо за доцільне детально охарактеризувати кожний компонент із його критеріями та показниками.

Когнітивний (пізнавальний) компонент. Критерієм даного компонента є творче мислення. Даний критерій оцінює ефективність функціонування психічних механізмів переробки інформації на різних рівнях пізнавального відображення, відбиває повноту та дієвість отриманої інформації в результаті виконання різних видів творчої діяльності. Також він включає в себе оцінювання рівня сформованості умінь та навичок до творчої діяльності, розвитку образного мислення та пізнавальних психічних процесів (сприймання, пам'ять, уява). При цьому вагома увага приділяється мисленню, яке тісно пов'язане з вищезазначеними психічними процесами. Якщо перед дитиною стоїть завдання створити нові образи або по-новому їх поєднати, включається діяльність процесів мислення. Враховуючи минулий досвід, екстраполюючи себе в образ чи ситуацію, яку ніколи не бачили, в уяві створюється новий образ.

Вартий уваги поділ Дж. Гілфордом мислення на два типи: конвергентний та дивергентний. Для нас важливим є дивергентний тип мислення, який характеризується як творчий та спрямовується на знаходження різних шляхів вирішення завдань.

Особливості роботи продуктивної (творчої) уяви, яка є психологічним ядром творчості (Л. С. Виготський, Б. М. Теплов, А. Я. Дудецький та ін.), характеризують такі складові, як смисловий реалізм уяви й уміння (здатність) бачити ціле в раніше розрізнених частинах.

Доцільно звернути увагу на дослідження вчених Л. С. Виготського, В. В. Давидова, А. Р. Лурія, О. А. Мороз, Н. Н. Палагіної, які розвиток творчої уяви особистості тісно пов'язують із розвитком другої сигнальної системи. Зазначені та інші вчені наголошують на тісному зв'язку уяви з

мовленням. Мова дає дитині можливість уявити предмет, якого вона не бачила, думати про нього та в думках перетворювати його. Окрім того, мова стає засобом усвідомлення творчого задуму та водночас є інструментом аналітико-синтетичної діяльності.

Тому, зважаючи на вищезазначені особливості когнітивного компонента, ми виділяємо такі його показники: 1) оптимальний рівень розвитку пізнавальних психічних процесів (пам'ять, уява, сприймання, мовлення); 2) дивергентність мислення (гнучкість, оригінальність, творчу ініціативність, різноманітність асоціацій, самостійність, незвичність та оригінальність рішень); 3) використання засобів мови в створенні образу творчої уяви; 4) здатність до відображення деталей образу з їх наступним використанням у процесі формування образу творчої уяви; 5) здатність до рекомбінаторики.

Мотиваційний компонент ефективності творчої уяви характеризується наявністю у дитини інтересу до будь-якого виду діяльності, спонуканням до дії, потреби у пізнанні та активності, пошуку нових знань. Критерієм мотиваційного компонента виступає допитливість. Даний критерій акумулює позитивно-активне ставлення до творчої діяльності та її умотивованість.

О. В. Запорожець та Л. О. Вегер важливу роль у становленні творчого процесу відводять пізнавальній мотивації, яка сприяє активізації та підтримці творчого процесу, що, в свою чергу, є інструментом збільшення життєвого досвіду, який важливий про розвитку творчої уяви, адже творчість завжди вмотивована. Мотиваційна сфера виступає рушійним фактором при поведінці дитини під час її творчої діяльності.

Варто відмітити, що психологічну основу домінуючої ознаки пізнавальної мотивації є пізнавальна потреба – потреба у зовнішніх враженнях. Спираючись на дослідження В. В. Назаренко, мотиви в дошкільному віці можна поділити на пізнавальні, ігрові та пізнавально-навчальні. Вчений вважає, що найбільш характерний для старшого дошкільного віку є варіант ієрархії зазначених мотивів. На вершині ієрархії пізнавальний мотив, наступний щабель займає пізнавально-ігровий мотив, базовим є ігровий мотив.

Згідно з дослідженнями Л. С. Виготського, А. Г. Маклакова та С. Д. Максименка нейрофізіологічною основою уяви виступає утворення тимчасових нервових зв'язків першої та другої сигнальних систем, їх розпад на окремі частини, в результаті чого відбувається створення нових систем та їх об'єднання на фоні впливу різних мотивацій (Maksimenko, 2000).

Творчість дитини є мотивованою, тому дуже важливо, як дорослий підтримує й спрямовує пізнавальні мотиви, зумовлює потребу у нових враженнях та соціальних контактах, прагнення активно експериментувати, перетворювати та комбінувати.

Вищеописана характеристика мотиваційного компонента розвитку творчої уяви дає підстави виділити наступні його показники: 1) пізнавальна мотивація; 2) особливий інтерес до предмета, прагнення глибше його пізнати; 3) прагнення активно експериментувати.

Діяльнісний компонент характеризується умінням оригінально та самостійно виконувати завдання творчого змісту, активізувати творчу уяву завдяки нестандартним процесам мислення та яскравістю образів. Критерієм даного компонента є саморегуляція поведінки і діяльності. Відповідно до принципів розвитку психіки в процесі діяльності, всі психологічні властивості дитини перебувають у стадії розвитку, в якому головною умовою є та чи інша діяльність.

Займаючись питанням прояву дитячої творчості, Р. С. Немов зазначав, що існує зв'язок між творчістю та зацікавленістю дитини до здійснюваної діяльності. Автор пояснює це тим, що зацікавленість до творчої діяльності пов'язана із відкриттям нового та бажанням отримати необхідну інформацію (Nemov, 2003).

Науково-психологічні дослідження структури діяльності, які виходять з концепції її системного характеру, наголошують на принциповому значенні для досягнення позитивних результатів у діяльності поетапної реалізації її структурних елементів: 1 елемент – формування мети; 2 елемент – мотивація (потяг до діяльності); 3 елемент – планування; 4 елемент – реалізація запланованого; 5 елемент – оцінювання (проміжне та остаточне).

Проміжне оцінювання здійснюється з метою усвідомлення правильності чи помилковості поетапного здійснення діяльності та її своєчасне корегування. Остаточне оцінювання забезпечує усвідомлення досягнення поставленої мети (повністю чи частково). Будь-яка дія творчої уяви так чи інакше відображає дану схему.

Структурування процесу творчої уяви за етапами, притаманними діяльності та залученню дошкільників до активної участі в реалізації кожного з етапів, можна віднести до психологічної умови розвитку творчої уяви дошкільників.

Згідно з аналізом теорії діяльності за О. М. Леонтьєвим, у дошкільному віці виявляються здібності до самостійного пошуку відповідей для вирішення творчих завдань, здібності до легкого входження в уявну ситуацію та створення продуктів творчої уяви. Створення образу творчої уяви, отримання продукту за результатами творчої уяви та апробація уявних образів з ровесниками – все це діяльнісний процес (Leontyev, 2000).

Зазначені характеристики дають можливість уяві трансформувати різні об'єкти, змінюючи при цьому форми репрезентації реальних можливостей за рахунок включення в процес уяви всього раніше здобутого досвіду суб'єкта при спілкуванні.

Отже, узагальнюючи все вищезазначене, можна виділити наступні показники діяльнісного критерію розвитку творчої уяви: 1) самостійність; 2) активність прояву до творчої діяльності; 3) ініціативність; 4) саморегуляція поведінки; 5) послідовна реалізація всіх етапів творчої уяви.

В межах *соціально-комунікативного компонента* критерієм було виділено міжособистісну комунікацію. Варто зазначити, що поведінка або спілкування дитини є також одним із видів діяльності, які мають безпосередній вплив на ефективність її творчої уяви. Зазначений компонент,

який включається в діяльність, свідчить про комунікативну можливість дошкільника. Комунікативна можливість характеризується умінням доброзичливо взаємодіяти у колективі з однолітками та оточуючими людьми в системі міжособистісних стосунків. Не менш важливою є здатність дошкільника відносити себе до певної соціальної групи (Bogush, 2006). В аспекті досліджуваної нами проблеми комунікація дошкільника з ровесниками та дорослими дозволяє йому розширювати життєвий досвід та відображати більшу кількість предметів навколишньої дійсності, які можуть стати об'єктами для створення нових образів, формувати та розвивати вміння та навички, необхідні для ефективної творчої уяви, здійснювати соціальну апробацію результатів власної творчої уяви, а також відображати ці результати у спілкуванні, грі, художньо-мовленнєвій та іншій діяльності. Окрім цього, ефективність творчої уяви дитини дозволяє їй закріплювати та підвищувати власний соціально-психологічний статус у межах соціальної групи.

Питання розвитку комунікативної діяльності досліджувалося багатьма вченими, зокрема у працях П. Блонського, Д. Ельконіна, В. Котирло, С. Кулачківської, С. Ладивір, Д. Менджерицької, В. Моляко, Т. Піроженко, В. Роменця, Т. Титаренко, С. П. Тищенко вчені акцентують увагу на творчій грі дошкільників. Даний компонент може бути реалізований в декількох аспектах: у першому соціально-психологічна комунікація виступає як джерело набуття соціального досвіду, який у подальшому може бути інтегрований шляхом формування образів творчої уяви.

Другий аспект – соціальна апробація. Дитина в процесі комунікації розповідає про власні результати творчої уяви, обговорює їх із ровесниками та за допомогою дорослого доповнює та розширює, здійснюючи, таким чином, її соціальну апробацію.

Третій аспект – комунікація; є однією із форм втілення на практиці результатів творчої уяви дитини. Через розповідь, інсценізацію, виконання певної уявної соціальної ролі в ігровій ситуації тощо.

Четвертий аспект – найважливіший, на наш погляд, аспект соціально-комунікативного компонента полягає у соціальному підкріпленні мотивації дитини до творчості. Показниками даного критерію є: 1) мова і мовлення; 2) використання соціальних контактів для апробації результатів творчої уяви; 3) колективна уява.

Емоційний компонент характеризується використанням позитивного емоційного забарвлення предметів та ситуацій, які використовуються в якості об'єктів творчої уяви, а також формуванням стійкого позитивного емоційного мікроклімату, який супроводжує всі творчі дії дитини. Відповідно, критерієм даного показника виступають емоції, що виникають у процесі творчої діяльності. Одним із перших, хто визначив, що творчий процес супроводжують специфічні для творчої діяльності емоції, був К. Роджерс. Вчений зазначив, що дані переживання віднесені до сфери вищих почуттів та виражаються в емоційному стані відкриття («я відкрив», «ось те, що я хотів показати», тощо). Про важливість впливу емоцій на

розвиток творчої уяви писав Т. Рібо, який стверджував, що механізм функціонування творчої уяви є суб'єктивним синтезом трьох критеріїв – розумового, емоційного та несвідомого, за допомогою яких будується образ майбутнього творчого продукту (Ribot, 1901).

Подальші дослідження творчої уяви будувалися за таким же принципом виділення емоційного характеру уяви: «Діяльність уяви становить собою розряд емоцій» (Л. С. Виготський) (Vygotsky, 1983).

Л. М. Веккер одним із факторів, який впливає на розвиток уяви дитини, вважає емоційність уяви. До компонентів даного процесу автор відносить відчуття близькості рішень, емоціональну евристику під час мисленнєвої діяльності та емоційний прогноз наступних етапів вирішення творчих завдань (Vekker, 2000). Також більшість авторів (О. К. Тихомирова, Ю. Е. Виноградов, П. К. Анохіна) зазначали, що для творчого процесу потрібне емоційне підкріплення та емоційна активація (Vinogradov, 1901; Tikhomirov, 2002).

Грунтуючись на вищезазначеному аналізі емоційного критерію розвитку творчої уяви старших дошкільників, ми виділяємо наступні його показники: 1) позитивне ставлення до об'єктів творчої уяви; 2) позитивне емоційне ставлення до процесу творчості; 3) наявність позитивної емоційної евристики; 4) емоційний прогноз; 5) інтерес та захоплення при створенні творчих образів.

Висновки. Таким чином, результати аналізу проблематики критеріїв і показників, які можуть бути використані для формування системи методів діагностування творчої уяви старших дошкільників, дають підстави для твердження про недостатнє відпрацювання зазначених питань. На основі теоретичного аналізу наукових напрацювань нами запропонована авторська модель структури творчої уяви дітей старшого дошкільного віку, яка включає такі компоненти, як когнітивний, мотиваційний, діяльнісний, соціально-комунікативний, емоційний. Відповідно виділено наступні їх критерії: творче мислення; допитливість; саморегуляція поведінки і діяльності; міжособистісна комунікація; емоції, що виникають в процесі творчої діяльності.

Подальші перспективи розвитку. Зазначена структура може бути використана для формування на її базі комплексної діагностичної методики для емпіричного дослідження творчої уяви старших дошкільників.

Бібліографічні посилання

- Bogush, A. M., Varyanitsa, L. O., Gavrish, N. V. & Kurinna, S. M. (2006), *Children and society: features of socialization of children of preschool and junior school age* [Dity i sotsium: osoblyvosti sotsializatsiyi ditey doshkil' noho ta molodshoho shkil' noho viku], Lugansk: Alma Mater.
- Leontyev, A. N. (1959), *Problems of the development of the psyche* [Problemy razvitiya psikhiki], M.: Publishing House of the Academy of Pedagogical Sciences of the RSFSR.
- Maklakov, A. G. (2001), *General Psychology* [Obshchaya psikhologiya], SPb.: Peter.
- Maksimenko, S. D. (2000), *General Psychology* [Zahal' na psikhologhiya], K.: MAUP.

- Muzyka, O. O. (2002), "Interaction of motivation and characteristics in the development of creative environment". *Gifted Personality: Search, Development, Help: Scientific Notes of the Institute of Psychology named after. G.S. Kostyuk APS of Ukraine*, p. 146–149.
- Nazarenko, V. V. (2008), *The development of the motivational sphere of children 5-7 years old* [Razvitiye motivatsionnoy sfery detey 5-7 let], Author's abstract in candidacy for a degree of Ph. D. in Psychology: 19.00.13 - Developmental psychology, acmeology, Moscow.
- Nemov, R. S. (2003), *Psychology. General principles of psychology* [Psikhologiya. Obshchiye osnovy psikhologii], M.: Humanity. ed. Center VLADOS.
- Poddyakov, N. N. (2005), "Features of mental development of children" [Osobennosti psikhicheskogo razvitiya detey]. *Voprosy psikhologii – Psychology issues*, Vol. 5, p.113–119.
- Roments, V. A. (1976), *Psychology of creativity* [Psikhologiya tvorchosti], Kiev.
- Tikhomirov, O. K. (2002), *Psychology of thinking* [Psikhologiya myshleniya], Moscow.
- Titov, I. G. (2008), "Criteria and functions of the creative description of the young school" [Kryteriyy ta funktsiyy tvorchoyi uyavy molodshoho shkolyara]. *Obdarovana dytyna. – Gifted child*, Vol. 10, p. 56–61.
- Vekker, L. M. (2000), *Psyche and reality. A unified theory of mental processes* [Psikhika i real'nost'. yedinaya teoriya psikhicheskikh protsessov], Moscow.
- Vygotsky, L. S. (1997), *Imagination and creativity in childhood* [Voobrazheniye i tvorchestvo v detskom vozraste]. SPb.: UNION.

УДК 159.922: 316.627

Н. В. Корчакова

Рівненський державний гуманітарний університет
k.natalyviktor@gmail.com

СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО РІЗНИХ ВИДІВ ПРОСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОСОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Анотація. Стаття висвітлює проблему функціонування просоціальності та просоціальної ідентичності в юнацькому віці. Акцентується увага на необхідності вивчення диспозиційної детермінації просоціальної поведінки. Вивчено вплив факторів віку та статі на ставлення юнаків до 6 типів просоціальної поведінки: «допомога за проханням», «допомога у кризових ситуаціях», «допомога у публічних ситуаціях», «анонімна допомога», «допомога у емоційно напружених ситуаціях», «альтруїстична просоціальна поведінка». Встановлено послаблення дії вікового фактору на ставлення до різних видів просоціальної поведінки впродовж юнацького віку.

Ключові слова: просоціальність, просоціальна поведінка, види просоціальної поведінки, альтруїзм.

Аннотация. Целью статьи является изучение особенностей функционирования просоциальности в юношеском возрасте. Подчеркивается ведущая роль диспозиционной детерминации просоциального поведения. Применение опросника «Изучение просоциальных тенденций» на выборке 440 респондентов позволило изучить просоциальные установки молодежи относительно 6 видов просоциального поведения как элемента их просоциальной идентичности. Изучено влияние факторов возраста и гендера на особенности функционирования просоциальных установок.

I. Hruzynska

Creative imagination structure of children of the senior preschool age

Background. The current stage in the development of education is characterized by the attribution to its priority tasks of the formation of an innovative personality capable of creativity, the ability to act effectively in the society and to find non-standard ways of solving various problems.

The psychological basis of creativity is creative imagination. That is why, the aspect of creative imagination, which is most actively developed in the older preschool age, we see as a prerequisite for the development of the innovative personality of the 21st century.

Objectives. To conduct the theoretical study of the problem and to develop the author's model of the structure of creative imagination.

Conclusions. The results of the analysis of the problems of criteria and indicators that can be used to form a system of methods for diagnosing the creative imagination of senior preschoolers provide grounds for confirming the inadequate development of these issues. On the basis of theoretical analysis of scientific achievements, we have proposed the author's model of the structure of creative imagination of children of the senior preschool age, which includes such components as cognitive, motivational, active, socially communicative, emotional. Accordingly, the following criteria are distinguished: creative thinking; curiosity; self-regulation of behavior and activity; interpersonal communication; emotions that arise in the process of creative activity.

Keywords: component, criteria, indicators, creative imagination, diagnosis, senior preschool age.